

EESTI LOODUS

Eesti metsad hoia, mida armastad!

Metsasõja põhjused
Püsimetsandus ja vääriselupaigad
Üraskid, linnud ja raierahu

ISSN 0131-5862 (trükkis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

9 770131 586018

71. aastakäik Nr 5, mai 2020

www.eestiloodus.ee

2 Toimetaja veerg: Toomas Kukk**3 Sõnumid****11 EL küsib:** vastavad Marika Erikson ja Indrek Tammekänd**16 Metsasõjast peab uuesti saama sisukas debatt**
Siim Kuresoo, Liis Kuresoo, Mariliis Haljasorg ja Liis Keenberg hindavad metsasõja tagamaid ja metsanduse arengukava koostamist: ummikseisust pääsemine eeldab osalejate head tahet**22 Hunt, ilves, Karu ja Rebane on hüljatud. Kuidas edasi?**

Kristel Järve lisab vaidluse keskkonnaministeeriumi seisukohti: metsanduse arengukava keskkonnamõju hindamine on osutunud üle jõu käivaks

24 Püsimetsa elustikukiired
Liina Remm, Liis Kuresoo ja Mihkel Rünkla tutvustavad loodussäästliku metsamajandamisviisiga kaasnevat elurikkust, samuti halbu lageraienäiteid kaitsealadelt**29 Käimas on vääriselupaikade jätkuinventuur**

Renno Nellis annab ülevaate Eesti looduseuurijate seltsi projekti edusammudest: kirjeldatud on 1450 uut vääriselupaika kogupindalaga 4800 ha

32 Mida me Eesti metsaloodusest päriselt kahjuks ei tea?

Asko Lõhmus arutleb metsauuringute lõtkude üle: teadus peab olema asjakohane, usaldusväärne ja legitiimne

36 Tegutse teadlikult: Mida saab igaüks Eestis metsade heaks teha?

Martin Tikk uuris mitmelt keskkonnaorganisatsioonilt ja asutuselt, milliseid tegevusi võiks soovitada metsahuvilistele

38 Sada rida Eesti loodusest: Kui jätkame vanaviisi, on ainult langetustraktoril metsas hea elada.
Vahur Sepp**40 Üks Eesti paigake:**
Hiigellombid Rutka oosil
Juhani Püttsepa seekordne matkatee viib Kõrvemaa idanurka Tapa lähedale, kus lombid meenutavad paiga sõjanduslikku ajalugu**42 Poster: Rauno Roos****44 Üraskikahjustused laastavad ühevannuseid puustuid**
Entomoloog Heino Õunapit küsitlenud Toomas Kukk**50 Hiiumaale matkama. Miks ka mitte!**
Karin Poola ja Tiit Leito soovivad Hiiumaa paljudest matka- ja õpperadadest mõningaid huvipakkuvamaid, sekka ka vähem tuntumaid**58 Peaaegu hääletu kevad**
Urmas Rohu tähelepanekuid metsalinnustiku järsu kadumise kohta kommenteerivad ametnikud ja ornitoloogid**61 Rohemeeter, tark mees taskus**
Sigrid Ots tutvustab Tartu ülikooli taimeökoloogide Meelis Pärteli ja Aveliina Helmi tööühenduse loodud abivahendit, mis võimaldab igapäev hinnata maastiku elurikkust**64 Eesti meeldivaimad ilmerekordid**
Ain Kallis meenutab seekord enamasti häid elamusi tekitavaid ilmastikunähtusi: õhusoojust, päikesepaistest ja ka õhurõhku**68 Loodusmaja: Junior Ranger: kas looduse päkapikk?**
Enri Uusna kiidab noore looduskaitse- ja kursusi: kuigi kõik lõpetajad ei jätka looduskaitsejanna, on saadud teadmistest hilisemas elus kindlasti kasu**70 Metsast ja põllult: Sajanäoline võilill**

Triin Nõu pakub võimalusi, kuidas tavalist kevadist õitset pruukida toidutaimena – mõne meelest tüütu umbrohi on mitmeti kasulik taim

72 In memoriam:
Pentti Linkola, Erkki Truve**73 Nuputa: ülesandeid bioloogia- ja geograafiaolümpiaadidelt****74 Kroonika****78 Mikroskoop****79 Ristsõna****80 Ajalugu, sünnipäevad**

Metsa pole kunagi liiga palju

Tänavune looduskaitsekuu, mille tunnuseks on „Hoiu, mida armastad!“, keskendub elurikkuse kaitsele (vt lk 3). Mainumbrit koostades juhendusi meiega looduskaitsekuust, vaa-deldes lähemalt metsadega seotut. Metsi armastame kõik, väljendugu see armastus metsa nautimises, loodusandide korjamises või ka puidutihumee-rites. Eesti Looduses näeme metsades eelkõige ökosüsteemi ja elurikkust, mis meie silme all endiselt hävineb.

Ülemäärane metsaraie on Eestis olnud läbi aegade tuntud nähtus. Ajalooliselt oli metsade pindala eelmisel sajandil kõige väiksem 1920. aastatel. Anton Hansen Tammsaare kirjutas 95 aastat tagasi, 21. mail 1925, ajalehes Vaba Maa reisikirjas „Kus on see õige suvi? Rännakult meie suvituskohdades“: „Aga kevadine päike ei võinud sinna midagi parata, et nägin raudtee ääres igal pool mitmesuguste pakkude ja palkide virnu, enamiste kõik peenet võitu, ning aina radjatud metsi ja raieistikke. Nukker ja raske.“

Kas metsa raiutakse Eestis liiga

palju? See küsimus toob meelde ühe kunagise kliimasoojenemise-teemalise intervjuu geoloogiga, kes enne vastama asumist ütles: „Lepime kõigepealt kokku, kas ma räägin kliima soojenemisest või jahenemisest. Võin mõlemat pidi rääkida.“

Metsateadus on vähemalt sama keerukas kui kliimamuutusega seotu. Fakte valikuliselt esitades ja hinnates võib rähnidest teha metsavaenlased, põlismetsade raiumisest kasvuhoo-egaasidega võitlemise edu-loom või süsiniku ringest väljaviimise imenipi. Laienevate lageraielankide õigustamiseks sobivad igasugused väited, olgu need kui tahes põhjendamatud. Lihtsalt ja ausalt „ahnus“ või „raha-himu“ ei kõlaks ju veenvalt.

Looduskaitse maine pole ühiskonnas endistviisi kuigi hea. Üks põhjus võib olla kaitsealade kaitsmatus, näiteks siinses numbris on kolm näidet põhjendamatu- tute lageraiete kohta Otepää looduspargis, Haanja looduspargis Kütiorus ja Kääpa maastiku- kaitsealal (lk 25–28). Lageraiet ei tulenenud kuidagi kaitse-eesmärki-dest, vaid üksnes riigi tulundusühin- gu soovist puit vanast metsast kätte saada. Paraku pole keskkonnaamet raie-teatisi kooskõlastades lähtunud looduskaitse eesmärkidest.

Kas ainuõige valik oleks siis püsi- metsandus (lk 24) ja puiduveedu hobjõul? Küllap ei muutu püsimet- sandus kunagi üleüldiseks majandus- võtteks, ent väiksematel pindaladel era- ja riigimetsades aitab see kindlasti elurikkust hoida ja suurendada. Tasub lugeda Vahur Sepa mõtteid metsade kasutamisest (lk 38). Lõpe- tuseks sobib Rein Kuresoo kirjutatud Pentti Linkola järelehüüde kokku- võte: „Keskkonnakaitse suurim üles- anne saabki olla töötada välja selline piirangute kogum, mis jätab inim- konna söönuks ja maailma terveks.“

*toomas
kukk*

EESTI LOODUS

71. aastakäik Nr 5, mai 2020

Toimetuse aadress:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
(lapsehoolduspuhkusel)
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodus

Tegevjuht, reklaam: **Riho Kinks**
508 6690, riho.kinks@loodusajakiri.ee

Turundusjuht: **Mariliis Kesküla**
501 0119, mariliis@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee/loodusajakirjad
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Ajakiri ilmub
keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2020

Summaries of some articles can be found at
our web site www.eestiloodus.ee

Trükitoode
4041 0820

PEFC sertifitseeritud

Käesolev toode on pärit
säästvalt majandatud
metsast ja kontrollitud
allikatest

www.pefc.ee

Trükitud trükikojas Printall

